

Garakündügiň başdan geçirilenleri: 11. Gijeki tut-da-baslyk

Category: Kitapcy, Powestler, Sözler

написано kitapcy | 21 января, 2025

Garakündügiň başdan geçirilenleri: 11. Gijeki tut-da-baslyk 11. Gijeki tut-da-baslyk

—Garakündüge degme!—diýip, atasy Emire gygyrdy.—Pişikleriň öz häsiýeti bardyr. Tutasy gelse, ýene tutar. Sen öz işin bilen bol. Pişigem öz işini eder.

—Belki, birinji sapar bolandoň, Garakündük ony iýmäniň ebeteýini tapan däldir, hä, ata—diýip, Mekan atasyna ýüzlendi.

—Ýok, oglum—diýip, atasy Mekana jogap berdi.—Pişik eline syçany bir alandoň ony iýmegin ebeteýini tapar. Ýöne Garakündük tutan syçanyny bir hasap bilen goýberendir. Belki, ol düzeler öýdýändir. Syçanlar welin hiç wagt düzelmeyärler.—Şeý diýip, Mekanyň atasy uludan dem aldy.—Ýer togalagy döräli bäri olaryň şol bir boluþlary. Ne gözel kitaplary gemirýärler, saçaklary deşýärler. Bugdaýly hatalary zaýalaýarlar, öýleriň pollaryny, geýim salynýan şkaflary, sandyklary deşýärler. Asyrlar boýy düzelmedik syçanlar indem düzeler öýdemok.

—Düzelmeseler, Garakündük ýaly pişikler olary iýibermeli bornda, ata—diýip, Mekan atasyna öz pikirini aýtdy.

—Hawa, oglum—diýip, atasy ony makullady.—Şeýle bolar. Pişiklerden näme çäre alsalar-da, syçanlar soňra özlerinden görsünler.

Gije bir çene baryp, ýorgan-düşekler ýazylyp, maşgala ýatmak üçin ýerine girdi. Garakündük hem şol öňki endigi boýunça ýatmaga çemlenip, Mekanyň ýanyна bardy. Ýöne Emir oňa bu gije öz ýanlarynda ýatmaga rugsat bermedi.

—Bar, ýok bol, hälki syçany goýbereniň üçin. Daň atýanca oturda, şony tutup iý. Ýogsa, men seni öýdenem kowaryn.

Garakündük ağaç sekiden böküp düşdi-de, öye girip gitdi.
—Ol adam gepine düşyä öydýän-diýip, Mekan pişiginiň yzyndan
guwanç bilen bakyp gepledı. Yöne bu gün onuň ýanyna gitjek
bolmady. Sebäbi, indi pişigi ulalypdy. Öyüň nireshinde ýatanda-
da indi onuň öz gününü görmelidigini Mekan bilyärdi.

Emiriň igençli sözlerine ýeňsesini tüňnerdip, öye giren
Garakündük syçanlaryň özünü aldanyna göz ýetirdi. Olaryň
barysy ýene kitaply tekjelere münüp, kitirdedip, kitap
gemiryärdiler. Bosagadan ätlän Garakündügi görenden, syçanlar
gaçmak bilen boldular. Olar üzülen monjuk kimin pola patlap
düşdüler-de, deşiklere tarap ýumlukdylar. Garakündük olaryň
üstüne özünü oklady. Gaýtam kürtdürip badyny saklady-da,
syçanlaryň özüne söz berendiklerine seretmezden, ýene-de
kitaplary gemirmäge het edişlerine haýran galyp durdy. Özem
şeýdip, esli salym oturdy. Garakündügiň eline häli düşen
syçanjyk bolsa asyl, gaçaýynam diýenokdy. Bir kitabyň
depesinde oturyşyna «Hyrt-hyrt-hyrt» edip, aldygyna kagyz
iýyärdi. Ol kitabyň gyralaryndan kertip alan kagyzlaryny
kitirdedip oturyşyna, aram-aram Garakündüge tarap nazar
aýlabam goýberýärdi. Emma gaçmaga asyl het edenokdy.

«Bu meni bütinleý äsgerenok. Ýogsa, hazır meni görenden gaçyp
gitmeli ahbeti» diýip, Garakündük içini gepletdi. Birdenem,
onuň syçanjygyn özüne äsgermezlik edişine gahary geldi.
Towsup, öne okduryldy. Bir bökende kitaply şkafyň çepbilindäki
çetiniň üstüne geldi. Özüne tarap okdurylan Garakündügi gören
syçanjyk kitap iýmesini goýup, pola bökdi. Garakündük hem çalt
hereket edip, onuň üstüne özünü oklady. Syçanjyk Garakündügiň
göwresiniň aşagynda galdy. Hem-de «Jyk-jyk» edip, gorkusyndan
aglap başlady.

—Waý, eje, meni Garakündük tutdy, waý, eje, meni Garakündük
tutdy-diýip, aldygyna ejesini çagyrdы.

Garakündük göwresini bir ýana çala çekip, syçanjygyn
guýrugynyň üstünde penjesini goýdy. «Jyk-jyk» edip, syçanjyk
aldygyna gymyldaýardы.

—Sen näme «Indi gaýdyp kitap iýmen» diýip, söz berseň-de, ýene
kitap iýyäňmi? Meni aldap gün gorerin öytdüňmi?—diýip,
Garakündük syçanjygyn guýrugyndan tutup, onuň göwresini eýläk-

beýlák çáykady.—Sen ýalançy syçanjyk ekeniň-ä.
—Indiden beýlák asyl hiç bir zady kertmäýin. Şu sapar ynanaý maňa, Kündük-diýip, syçanjyk birsyhly aglap durşuna ýene Garakündüge ýalbarmaga başlady.—Goýberäý, Kündük meni. Goýberäý-dä!
—Garakündük!—diýip, poluň aşagyndan ene syçanyň sesi eşidildi.—Goýber oglumy! Iýäýseň gaty görme!
—Myrr... Iýemde näme ederin öýdýäň?—diýip, Garakündük ene syçana jogap berdi.—Häli gepleşdig-ä ikimiz. Siz beýdip kitaplary iýmejegiňize söz berdiňiz-ä. Indi siziň bilen gürrüň gutardy. Seniň bir ogluň-a däl, ikisinem, ähli ogullaryň-da iýip çykaryn. Özüňem iýerin!
—Eje! Eje! Meni halas et, eje!—diýip, Garakündügiň penjesindäki syçanjyk aldygyna aglaýardy.
—Sen näme ara sokulýaň, Kündük-diýip, ene syçan poluň deşigine burnuny diräp, Garakündük bilen gürrüňini dowam etdi.—Biziň bilen öý eýeleriniň özleri göreşer. Bu arada seniň geregiň ýok. Oglumy goýber-de, gümüňi çek şu ýerden.
—Çekäýmen gümümi—diýip, Garakündük saklap oturan syçanjygyny ol penjesinden beýleki penjesine geçirip oýnaşdyrды-da, ene syçana jogap berdi.—Bu öý indi meniňem öýüm. Öý eýeleri maňa kiçijikligimden hossar boldular. Meni naharlaýarlar. Penalaýarlar. Men bolsam olaryň öýüni syçanlardan arassalap berjek. Şeýtmek meniň borjum. Umuman, pişikler adamlaryň dosty. Adamlar bolsa pişikleriň dosty.
Garakündügiň penjelerinde togalanyp durşuna, kiçijk syçanjyk zähresi ýarylan ýaly bolup gygyrýardy:
—Eje! Meni halas et, eje!
—Syçanlara azar berýän Garakündük atly bir pişigiň barlygy hakda men dünýä ýaýradaryn—diýip, ene pişik ýene gygyrdy.—Bilýäňmi sen, Kündük. Soňky döwürlerde seniň kimin, syçanlara gün bermeýän pişikler hakda kinolar-da çykarylyp başlandy. Mekan dagy telewizor gören halaty poluň deşiklerinden jyklap, biz hem ol kinolary kän görüp dik. Kinolar seniň kimin bir pişigi baý, masgara edipdiler-ä. Syçanjyklara bolsa, arka durupdylar. Men sen hakda-da iň bir masgaraçylykly kino düşürmeklerini kinoçylardan haýş ederin.

—Kinoçylar näme etseler şony etsinler-diýip, Garakündük ýadow halda pallady. Ukusy tutup başlady.—Senem näme etseň, şony et, diýyän! Men welin, saňa-da, seniň çagalaryňa-da şu öýdäki zatlary kertdirmérin. Şon-a aýdyp biljek saňa! Men şu öýi gorajak!

—Ýaranjaň haramzada!—diýip, ene pişik sögündi.—Seni gowam görenoklar. Onda-da öý eýelerine gowy görünjek bolup, ölüp barýaň sen. Gel, ondan-a hemmämiz dost bolaly. Bu öýdäki zatlary bileje gemreli. Biz-ä saçaklary deşeli. Sen bolsaň, çörekleri iý.

—Çörekleri iýip näme edeýin-diýip, Garakündük ýene pallady.—Öý eýeleri maňa näme iýsem-de berip durlar. Özleriniň gowy-gowy naharlaryndan berýärler, süýt, gaýmak... Başga-da näme iýsem berýärler. Bularyň hemmesem meni gowy görýä.

—Emir-ä gowy görenok seni!—diýip, Garakündügiň penjesindäki syçanjyk hüňürdedi.—Eje! Biz munuň bilen däl-de, Emir bilen dost bolmaly. Emire muny kowdurmalý.

—Köp adamlar pişikleriň nähili gowy hem adamlara haýyrly haýwandyklaryna birbada düşünmeýärler-diýip, Garakündük uklap barşyna penjesindäki syçanjyga jogap berdi.—Emir hem şeýle adamlaryň hilinden. Yöne ol eýyäm meni gowy görüp başlady. Men onuň özümi gowy görýänini duýýan. Ol meniň ýeňsäme kakanda-da çalaja kakýar. Aýaklarynyň barmaklary bilen itende-de, meniň bir ýerimi agyrtmajak bolup, gaty seresapja çemeleşýär. Meniň göwräme barmaklaryny çalaja degirýär.

—Bolýa, seniň ähli aýdýanlaryň dogry-diýip, ene pişik Garakündüge ýüzlendi.—Yöne sen şu sapar hem biziň günämizi geç-de, meniň oglumy goýber.

Garakündügi uky basmarlady. Şeýle hem ol syçanlary ýene bir sapar synap görmek isledi. «Belki, doğrudanam düzeler. Indi iki sapar elime düşensoň, gorkmagy-da mümkün. Düzelmese, şonda azar bermek, iýmek gerek» diýip, içini gepletçi-de, syçanjygy penjesinden sypdyryp goýberdi. Birdenem Mekan dagynyň atasynyň: «Syçanlaryň asyrlar boýy edýän şol bir ýaramaz işi. Olar hiç wagt düzelmmezler» diýen sözi ýadyna düşdi. «Düzelmeseler, ýene tutaryn-da, temmi bererin. Gitjek ýerleri nire. Boljak ýerleri şu jaý bolsa, olar menden sypmazlar»

diýip, Garakündük öz-özünü köşeşdirdi. Hem-de şol oturan ýerinde öň aýaklaryna ýassanyp, uka gitdi...

Syçanlarmy düzeljek?! Olar asyl Garakündüge söz berenlerinden soň hem ýekeje pursat-da dek oturmadylar. Garakündügiň uklanyny görenlerinden soň-a olar üçin has-da hezillik boldy. Bary poluň desiginden ýokaryk çykyşyp, kitap gemirmäge başladylar. Hat-da birnäçesi Garakündügiň üstünden eýläk-beýläk bökübem oýnaýardy. Iki sapar Garakündükden sypan syçan has pälini azdyrdy. Ol Garakündügiň gulagyndan dişläp görmegi ýüregine düwdi hem-de onuň kellesine münüp, gulagyna ýapyşdy. Garakündük dyrnaklary mazaly açylan penjesini kellesine ýetirende, dyrnaklar syçanyň garnyndan parran geçdi. Garakündük ony gahar bilen agzyna atyp goýberdi.

Bu wakany synlan syçanlar gorkudan doňup galdylar. Soň bolsa gaty çalt hereket edip, deşiklere sümmek bilen boldular. Poluň aşagyndan syçanlaryň agy sesleri gelip başlady.

—Waý, oguljygym!—diýip, ene syçan aglaýardy.

—Gowuja doganjygymzy Kündük iýdi-le-diýip, beýleki syçanlar eňreşdiler.

Garakündük syçanjygy bokurdagyndan öturensoň, murtuny ýalady:

—Siziň kimin messepsizlere geregidir şu! Şir-peleňleň nesli bolan pişikler bilen oýun etjek boláňyzmy siz!

Dowamy bar...

Ogulsenem Taňňyýewa. Powestler